

עפ"ת 14274/08/20 - מדינת ישראל נגד תמיר מנסור

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 14274-08-20 מדינת ישראל נ' מנסור

בפני כבוד השופט אברהם בולוס
מערכת מדינת ישראל ע"י פרקליטות מחוז חיפה-פלילי
נגד תמיר מנסור ע"י ב"כ עוה"ד יוסף ח'ורי
משיב

פסק דין

לפני ערעור על קולת העונש בגזר דינו של בית משפט לתעבורה בחיפה (כב' השופטת כ. פאר גינת) בפל"א 3223-07-19 מיום 25.6.20 (להלן: **גזר הדין**).

רקע וההליכים

1. עפ"י כתב האישום אשר הוגש לבית משפט קמא, ביום 7.7.19 המשיב נהג ברכב פרטי כשהוא בלתי מורשה לנהיגה (מעולם לא הוציא) וללא ביטוח (להלן: **התיק הראשון**).

בכתב האישום בתיק הראשון יוחס למשיב ביצוע העבירות הבאות: נהיגה ללא ביטוח בניגוד לסע' 2 לפקודת ביטוח רכב מנועי, תש"ל 1970 (להלן: **פקודת הביטוח**) ונהיגה ללא רישיון נהיגה - מעולם לא הוציא בניגוד לסע' 10(א) לפקודת התעבורה תשכ"א 1961 (להלן: **פקודת התעבורה**).

2. בדיון מיום 25.6.20 שהתקיים בפניי ביהמ"ש קמא, המשיב ביקש לצרף להליך את תיק ת"ד 9101-02-19 במסגרתו הוגש נגדו כתב אישום בשל נהיגה באופנוע ללא רישיון נהיגה בניגוד לסעיף 10א לפקודת התעבורה; נהיגה ללא ביטוח לפי סע' 2 א לפקודת הביטוח ונהיגה בקלות ראש לפי סע' 62(2) לפקודת התעבורה - עבירות מיום 25.12.17 (להלן: **התיק השני**).

לבקשה זו ביהמ"ש קמא נעתר והדיון בשני התיקים אוחד, המשיב הודה במיוחס לו בכתבי האישום והורשע על יסוד הודאתו.

3. עוד חשוב להזכיר, כי עניינו של המשיב הופנה לקבלת תסקיר מאת שירות המבחן וחו"ד של הממונה על עבודות השירות.

התסקיר וחו"ד

עמוד 1

4. ביום 22.12.19 התקבל תסקיר מטעם שירות המבחן לעניין העונש, בתמצית אציין כי במסגרתו נסקר מצבו המשפחתי והאישי של המשיב, בן 21 נשוי ואב לילדה בת שנה וחצי, מתקיים מקצבת נכות עקב נכות על רקע נפשי ופיזי. שירות המבחן התרשם, כי מצבו המשפחתי תורם לקשיי המשיב להתבונן באופן ביקורתי על מעשיו. שירות המבחן סקר את עברו הפלילי של המשיב, הכולל 2 הרשעות קודמות בגין עבירות אלימות ותעבורה מהשנים 2018-2019; המשיב ריצה בעבר עונש מאסר בפועל למשך 36 יום שהוטל ביום 10.3.19 בתיק ת"פ 16898-07-18 בבימ"ש השלום בחיפה, בגין ביצוע עבירות אלימות וכן נהיגה ללא רישיון נהיגה. במסגרת תיק זה הוטל על המשיב מאסר מותנה בן 6 חודשים שהינו בר הפעלה בתיק הראשון.

המשיב הודה בפני קצין המבחן כי נהג מספר פעמים בעבר והסביר בכך שלא הקדיש מחשבה להשלכות מעשיו וכיום הוא מכיר בבעייתיות שבהתנהלותו וביטא רצון לקבל סיוע מקצועי. קצין המבחן התרשם, כי המשיב סובל מגיל צעיר מבעיות תפקודיות והסתגלותיות בשל יכולות קוגניטיביות וורבליות נמוכות; בעל קשיים בהצבת גבולות פנימיים וויסות דחפים התנהגותיים ונוטה לפעול באופן אינטנסיבי מבלי שמצליח לשקול את השלכות מעשיו. בשל כך, שירות המבחן המליץ לדחות את הדיון בעניין המשיב ב - 4 חודשים כדי לשלבו בהליך טיפולי בשירות המבחן ולבוא בהמלצה מגובשת בעניינו.

5. בהתאם לתסקיר העדכני שהתקבל ביום 10.3.20, במהלך תקופת הדחיה ב"כ המשיב עדכן את שירות המבחן כי המשיב היה מעורב באירוע ירי, במהלכו נורה מספר יריות בחלקי גופו והוא שוהה בבית חולים לצורך שיקומו, ועל כן לא יתאפשר לו בתקופה הקרובה להשתלב בהליך טיפולי בשירות המבחן. בשל כך, לא עלה בידי שירות המבחן לשלבו בהליך טיפולי.

6. ביום 3.10.19 התקבלה גם חו"ד מאת הממונה על עבודות השירות לפיה נוכח עמדת המשטרה והתנגדותה, המשיב לא נמצא מתאים לריצוי עונשו באמצעות עבודות שירות בשל חשש להפעלת אלימות, ועל עמדה זו חזר הממונה גם בחו"ד מיום 10.12.19.

גזר הדין

7. בגזר דינו ביהמ"ש קמא עמד על מעשיו החמורים של המשיב אשר חזר וביצע עבירה של נהיגה ללא רישיון נהיגה כשמעולם לא הוציא רישיון, גם כאשר מאסר מותנה בן 6 חודשים מרחף מעל ראשו; לחובת המשיב 2 הרשעות פליליות בשל ביצוע עבירות אלימות וכן הרשעת בגין נהיגה ללא רישיון נהיגה, אשר לא מנעו ממנו לחזור על מעשיו, תוך סיכון משתמשי הדרך ושלום הציבור.

בימ"ש קמא קבע, כי מתחם העונש הראוי נע בין פסילה בפועל לתקופה של 3 חודשים ועד פסילה בפועל לתקופה של 5 שנים וכן רכיב מאסר הנע בין מאסר מותנה לבין מאסר בפועל למשך 12 חודשים.

8. בימ"ש קמא ציין, כי "אין מחלוקת כי מדובר בנאשם אשר יש להטיל עליו ענישה מחמירה, שכן הוא אינו מפנים את חומרת מעשיו, וחוזר ומבצע עבירה של נהיגה ללא רישיון נהיגה פעם אחר פעם, וזאת גם כאשר מאסר מותנה מרחף מעל ראשו".

עם זאת, לאור מצבו הבריאותי של המשיב והעובדה שהמשיב צפוי לעבור ניתוחים רבים והליך שיקומי, בימ"ש קבע כי "לא יהיה זה מתאים לגזור עליו עונש מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח", וזאת למרות שבימ"ש קמא ציין

כי הוא ער לכך שהמשיב לא יוכל לבצע עבודות שירות עקב מידע מודיעיני ולא עקב מצבו הבריאותי.
עוד קבע בימ"ש קמא, כי בנסיבות מקרה זה שהינן חמורות, יש להטיל על המשיב עונשים אחרים מרתיעים.
9. בגזר הדין בית משפט קמא הורה על הארכת המאסר המותנה בן 6 חודשים שניתן בת"פ 16898-07-18
בבימ"ש שלום בחיפה ביום 10.3.19 בשנתיים נוספות; הטיל על המשיב פסילה מלנהוג לתקופה של 48
חודשים; פסילה מותנית לתקופה של 12 חודשים; קנס בסך של 6,000 ₪ והתחייבות כספית.

טענות הצדדים

10. לגישת המערערת, שגה ביהמ"ש קמא עת נמנע מהפעלת המאסר המותנה ומהשתת עונש מאסר בפועל על המשיב; גזר הדין מעביר מסר סלחני כלפי המשיב אשר מסכן את הציבור ואינו הולם את נסיבות המקרה וחומרותו; כן נטען, כי הימנעות מהטלת מאסר בפועל אינה מתיישבת אף עם קביעת בימ"ש קמא בגזה"ד לפיה יש להטיל על המשיב ענישה מרתיעה שתציב לו גבולות, עם הפסיקה הנוהגת ורף הענישה המקובל במקרים כגון דא.

לטענת המערערת, הארכת עונש המאסר המותנה אינה מתיישבת עם סעיף 55 (א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**) לפיו הכלל הוא הפעלת המאסר המותנה והחריג הינו הארכתו; בהתאם לפסיקה שיקול הדעת שלא להפעיל את התנאי הוא מצומצם, ומצב רפואי ונסיבות אישיות לא יכולים לבסס סטייה מהכלל. כן נטען, כי במקרה דנן לא התקיימו התנאים המקובלים בפסיקה להארכת מאסר מותנה בהם מוצדק לתת לנאשם הזדמנות נוספת לחזור לדרך הישר; המשיב לא הראה סימנים לשיקום אלא באופן ראשוני בלבד בהתאם לתסקיר הראשון הגם שהליך השיקום הופסק בעודו באיבו.

11. מנגד, המשיב התייצב לדיון כשהוא יושב על כיסא גלגלים. הוא טען כי לאחר שניתן גזה"ד של בימ"ש קמא וכעשרה ימים לפני הדיון שבפניי, התרחש ניסיון שני לפגיעה בחייו במסגרתו הוא נורה מספר יריות ברגלו ובבטן, היה מאושפז ושוחרר לפני מספר ימים.

המשיב סמך את ידיו על מסקנותיו של ביהמ"ש קמא. הוא טען, כי ביהמ"ש קמא שקל את כל הנסיבות והשיקולים הרלוונטיים לרבות מצבו הרפואי, נטילת האחריות והשינוי בדפוסי החיים של המשיב. לטענת המשיב העונש שהוטל הינו סביר, שכן אמנם בימ"ש קמא האריך את עונש המאסר המותנה, אולם מנגד החמיר בקנס ובתקופת הפסילה שהוטלו מעבר לרף הענישה המקובל בנסיבות דומות ברכיבי ענישה אלה. כן טען המשיב, כי ההליך השיקומי במסגרת שירות המבחן בעניינו הופסק בניגוד לרצונו ובשל חבלתו הקשה; המשיב שהה במעצר בית מלא החל מפתחת ההליך ולא הפר את תנאי המעצר והוא מביע חרטה על מעשיו.

בסוף טיעוניו המשיב ביקש הזדמנות להגשת תיעוד רפואי עדכני המעיד על מצבו הרפואי, ולבקשה זו נעתרתי. ביום 13.9.20 המשיב הגיש פסיקה וכן תיעוד רפואי ממנו עולה, כי בתאריך 16.8.20 אושפז בשנית בבי"ח רמב"ם בשל פציעת ירי בבטן וברגל, כאשר מעברו פציעת ירי מלפני 7 חודשים; ביום 26.8.20 שוחרר לביתו במצב כללי טוב עם המלצות לביקורת בעוד חודש, נטילת משככי כאבים לפי הצורך וליווי אמבולנס לביתו לאור מצבו, כן הוזהר כי בעמידה או הליכה קיים סיכון לנפילה.

בביקורת בביה"ח רמב"ם מיום 9.9.20 נמצא, כי מצבו הכללי של המשיב טוב, הוא התלונן על קשיי הליכה והומלץ להימנע ממאמץ גופני, מנוחה למשך 3 חודשים, ופיזיותרפיה לרגל שמאל לרבות לטיפול ב-DROP FOOT.

כן צורף אישור מהרופא המטפל מקופת חולים כללית מיום 12.9.20, שבמסגרתו הרופא סקר את הפגיעות הקשות ברגליים ובבטן מהן סובל המשיב, וציין כי המשיב מתקשה בעמידה והליכה וזקוק לכיסא גלגלים ועזרה מלאה בכל הצרכים וברוב שעות היום

דין והכרעה

12. באשר לעבירת נהיגה בלתי מורשית, ביהמ"ש העליון חזר והבהיר רבות כי עבירה זו מקפלת בחובה סכנה ממשית לפגיעה בעוברי אורח תמימים ובמשתמשי הדרך: **"לגופם של דברים, המבקש נהג ברכב ללא רישיון וללא ביטוח, תוך שהוא מסכן עוברי אורח. ברי, כי נהיגה בלי רישיון משמעה הסטוטורי נהיגה ללא כישורי נהיגה, וממילא סיכון הזולת. ומעבר לכך נאמר לא אחת, כי משמעות נהיגה כזאת, בהיעדר ביטוח, היא גם הטלת פיצוי הנפגעים על הציבור"** (רע"פ 2666/12 אמיר עטאללה נ' מדינת ישראל, פס' ז (23.4.12); ראו גם רע"פ 3104/11 נידאל פדילה נ' מדינת ישראל, פסקה ז' (4.5.2011)); רע"פ 7810/16 לוי נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (30.10.16).

עוד נקבע, כי **"ראוי להחמיר עם נהגים צעירים אשר אינם בעלי כישורי נהיגה הנוטלים לעצמם את החירות, נוהגים בכלי רכב, ומסכנים בהתנהלותם את עצמם ואת כלל משתמשי הדרך. לדאבון הלב אירועים אלה מסתיימים לא פעם בפגיעות בגוף ובנפש ואף בקטילת חיי אדם"** (עפ"ת (מחוזי חי') 2405-06-18 נאיל סולטאן נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (20.06.2018)

13. לאור זאת לרוב, הענישה הראויה לעבירה חוזרת של נהיגה ללא רישיון נהיגה, ועוד כאשר עומד ותלוי נגד הנאשם מאסר מותנה בגין אותה העבירה כוללת בחובה גם מאסר בפועל. (רע"פ 9455/17 מיכאל אזולאי נ' מדינת ישראל (18.12.2017); רע"פ 4477/11 אלי נחמן נ' מדינת ישראל (16.06.2011).

14. בעניין חומרת העבירה ומדיניות הענישה לא יכולה להיות מחלוקת, אולם במקרה זה המחלוקת סבה סביב קביעתו של ביהמ"ש קמא כי נכון להימנע מהטלת מאסר בפועל תוך הארכת המאסר המותנה.

15. כידוע, מאסר מותנה אמור לשמש כלי הרתעה מפני ביצוע עבירות נוספות כלפי מי שעבר עבירות דומות בעבר (רע"פ 2472/15 שורצמן נ' מדינת ישראל, פסקאות 10-11 (21.5.15)). לפיכך בהתאם לסעיף 55 (א) לחוק העונשין הכלל הוא הפעלת המאסר המותנה וכקבוע בסעי' 56 (א) לאותו החוק, ניתן להאריך את המאסר המותנה במקרים חריגים ומטעמים מיוחדים שיירשמו: **"אשר לשיקוליו של בית המשפט בבואו לבחון את האפשרות להאריך מאסר על תנאי חלף הפעלתו, יש להדגיש, כי הכלל לעניין זה הוא הפעלת המאסר, בהתאם להוראת סעיף 55(א) לחוק העונשין. האפשרות להאריך את תקופת המאסר מהווה חריג, אשר מעוגן בסעיף 56(א) לחוק העונשין [...]. רק כאשר בית המשפט איננו רואה להשית על הנאשם עונש מאסר, וכאשר הפעלת המאסר המותנה תוביל לתוצאה בלתי צודקת, מוסמך בית המשפט להורות "מטעמים שיירשמו" על הארכת תקופת התנאי ולא על הפעלתו"** (רע"פ 4902/14 צבאן נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (16.7.14)); ראו גם רע"פ 7391/08 מחאג'נה נ' מדינת ישראל, פסקה 20

(14.9.2009).

מהאמור לעיל עולה, כי רק כאשר בית המשפט איננו רואה להשית על הנאשם עונש מאסר, וכאשר הפעלת המאסר המותנה תוביל לתוצאה בלתי צודקת, מוסמך בית המשפט להורות "מטעמים שיירשמו" על הארכת תקופת התנאי ולא על הפעלתו.

16. במקרה זה התלבטתי רבות. מחד גיסא, לא הונחה בפני ביהמ"ש קמא תשתית משכנעת לשיקום או לשינוי מהותי שחל בהתנהלות המשיב שיצדיקו את הסטייה ממדיניות הענישה הנהוגה, הימנעות מהטלת מאסר בפועל והארכת המאסר המותנה; ומאידך גיסא, אפשרות זו נשללה מהמשיב שלא מבחירה. המשיב לא הצליח להמשיך את הקשר עם שירות המבחן מפאת חבלתו ומצבו הרפואי הקשה שמגובה בתיעוד רפואי רב. הייתה נכונות והיה גם אפיק טיפולי שהותאם למשיב, אולם, כאמור, הליך זה לא מוצה ונקטע בתחילתו בעל כורחו של המשיב.

17. מצבו הרפואי של המשיב קשה ואף מורכב, הוא סובל מחבלות קשות בבטן שאילצו גם להשתמש בקטטר לשתן, מקשיי הליכה ואף נראה כי גם משיתוק בכף רגלו השמאלית זאת נוסף לנכויות הפיזיות והנפשיות מהן סבל מקודם. המשיב נמצא בסביר להניח כי יישאר במעקב רפואי ארוך ולכל הפחות בתקופה הקרובה יהיה מוגבל עד מאוד בעמידה וגם בניידותו. אלה הן נסיבות כבדות משקל שמובילות במקרה זה לדחיית הערעור, שכן נראה כי שיקולי הצדק מטים את הכף למתן הזדמנות נוספת למשיב; הגם שספק אם במסגרת מאסרו ניתן לספק למשיב את הטיפול הרפואי המורכב, המשולב והאינטנסיבי הדרוש.

18. יתרה מכך, יש להניח כי נוכח מורכבות חבלתו והגבלותיו, המשיב, גם אם ירצה בכך, יתקשה עד מאוד לחזור לסורו, לנהוג ללא רישיון תוך סיכון משתמשי הדרך. אמנם אין ודאות בהנחה זו, אך הדבר בהחלט מהווה חיזוק למסקנתי.

19. תימוכין נוסף למסקנתי אני מוצא גם בעובדה שבסופו של דבר העונש שנקבע הינו סביר, שכן ביהמ"ש החמיר בקביעת רכיבי העונש האחרים כמו הפסילה בפועל. נוסף לכך את מעצר הבית הממושך בו שהה המשיב בתיק הראשון למשך כשנה, ובכך הושגה תוצאה מקובלת, מאוזנת ומרתיעה במידה לא מבוטלת וגם מעבירה את המסר בדבר חומרת מעשי המשיב.

20. מכל האמור לעיל, מורה על דחיית הערעור

ניתנה היום, כ"ח אלול תש"פ, 17 ספטמבר 2020, בנוכחות
ב"כ המערערת עו"ד רונית סופר, ב"כ המשיב עו"ד יוסף חורי
והמשיב בעצמו.